

Synergie

Het magische woord is: synergie. Als laatste van 2024 verschijnt tegelijkertijd van *Groepen. Tijdschrift voor groepsdynamica & groepspsychotherapie* (verder: *Groepen*) en het *Tijdschrift voor Psychotherapie* (verder: *TvP*) een nummer dat zowel de verwantschap als het onderscheid tussen beide tijdschriften laat zien.

De verwantschap is aanzienlijk. Beide tijdschriften overzien het domein van de psychotherapie, waarbij *Groepen* zich natuurlijk in het bijzonder richt op onderwerpen die kenmerkend zijn voor de groepspsychotherapie. *Groepen*, en achterliggend de Nederlandse Vereniging voor Groepsdynamica en Groepspsychotherapie (NVGP), heeft zich kort gezegd de laatste decennia verbreed van een blad dat zich voornamelijk richtte op groepsdynamische, psychodynamische en groepsanalytische psychotherapie (zie het artikel van Verhagen en ter Haar in dit nummer voor overeenkomsten en onderscheid tussen deze benamingen), naar een blad waarin verschillende perspectieven op groepspsychotherapie uitgewerkt worden, en waarin een veelheid van toepassingen besproken wordt. In dezelfde tijd is *TvP*, net zo kort gezegd, parallel aan de verwante Nederlandse Vereniging voor Psychotherapie (NVP) geëvolueerd tot een tijdschrift waarin zoveel mogelijk ontwikkelingen in de brede psychotherapie besproken worden, met aan-

dacht voor zowel de wetenschappelijke fundering als de klinische relevantie, en waarin gestreefd wordt naar het leggen van dwarsverbanden.

Beide tijdschriften richten zich met name op psychotherapie, en niet op aanpalende domeinen zoals onderwijs, coaching, marketing of andere vormen van sociale beïnvloeding. De tijdschriften dragen impliciet de definitie van psychotherapie uit zoals die in de Generieke Module Psychotherapie (AKWA, 2019) verwoord wordt: 'Psychotherapie is het op deskundige wijze doelbewust toepassen van klinische methodes en attitudes voor diagnostiek, indicatiestelling en behandeling met als doel mensen bij te staan in het veranderen van hun gedrag, cognities, emoties en/of persoonskenmerken in de richting die door de betrokkenen wenselijk wordt geacht. De psychotherapeutische relatie kan enerzijds voorwaardenscheppend en ondersteunend, anderzijds methodisch instrument van behandeling zijn. De klinische methodes en attitudes zijn gebaseerd op algemeen aanvaarde psychologische principes en zijn waar mogelijk empirisch ondersteund door wetenschappelijk onderzoek.' (sic: Als u straks het voorliggende nummer tot u genomen heeft, is de kans aanzienlijk dat u in bovenstaande definitie naast de therapeutische relatie ook de groepscohesie in groepen genoemd zou willen zien.)

Beide tijdschriften spreiden bovendien wijd hun armen voor de psychotherapeutische referentiekaders, zowel de klassieke (onder meer de psychoanalytische, cognitief gedragstherapeutische, systemische en experiëntiële), als de meer recente varianten (bijvoorbeeld schematherapie, mentalisatiebevorderende therapie en *affect focused* therapie). En beide tijdschriften worstelen met de verhouding die zo'n referentiekader heeft met het dragende element in hun vorm van psychotherapie: in de dyadische individuele psychotherapie is dat de therapeutische relatie, in de meerpersonencontext van de groepspsychotherapie de groepscohesie. En daar komen we dan direct op het belangrijkste punt van onderscheid tussen de twee tijdschriften: de focus op groepssetting (*Groepen*) respectievelijk op individuele setting (*TvP*). En terwijl we dit schrijven realiseren we ons dat dit onderscheid zeker niet absoluut is: in *TvP* verschijnen met enige regelmaat ook artikelen over groepspsychotherapie, maar dan vooral over wetenschappelijk onderzoek waarin groepstherapeutische behandelvormen onderzocht worden.

Deze parallelnummers gaan zowel over de *state of the art* van groepspsychotherapie, als over wat er de laatste jaren in beide tijdschriften gepubliceerd is. Als hoofdredacteurs hebben we namens onze redacties deze coproductie al enige jaren geleden geconcipieerd. We hebben gestoeid over vorm en inhoud, we hebben het opgepakt en weer laten liggen, we werden ingehaald door andere projecten, tot we uiteindelijk een format hadden waar we beide tevreden over konden zijn: laten we tegelijkertijd, maar apart van elkaar, een nummer maken dat de kracht van psychotherapie in groepen laat

zien, met in allebei twee nieuw geschreven gemeenschappelijke artikelen over groepspsychotherapie, en in allebei afzonderlijk artikelen die we van het andere tijdschrift overgenomen hebben en die dus de kracht van het andere tijdschrift laten zien.

En zo geschiedde. De eerste twee artikelen verschijnen in beide tijdschriften; zij spijkeren ons bij wat betreft de actuele situatie van de groepspsychotherapie. Zij zijn nieuw geschreven door vooraanstaande groepspsychotherapie-experts, die in hun thematisch verschillende bijdragen tegelijkertijd de vinger leggen op wat beide tijdschriften en vakgebieden verbindt, maar ook van elkaar onderscheidt. Arnout ter Haar en Piet Verhagen nemen u mee in de recente ontwikkelingen van de Nederlandse groepspsychotherapie. Zij geven in hun artikel niet alleen achtergrondinformatie, maar destilleren hieruit voor zowel de minder ervaren als de ervaren groepspsychotherapeut adviezen voor de klinische praktijk van de groepspsychotherapie.

Voor groepspsychotherapie is in de huidige tijd de verhouding tussen het psychotherapeutisch referentiekader (bijvoorbeeld psychodynamisch of schematherapeutisch) en het referentiekader van de groepsdynamica zowel theoretisch als in de dagelijkse praktijk een belangrijk thema. Dit is te zien in het eerste artikel, maar komt ook terug in de bijdrage van Willem de Haas, die u laat zien wat de groepsdynamica als een van de basisreferentiekaders van groepspsychotherapie behelst en hoe je groepsdynamica kunt combineren met een psychotherapeutisch referentiekader. In deze bijdrage wordt, uitgaande van de groep als therapeutisch instrument, het verschil tussen de individuele en de groepssetting zichtbaar.

Deze twee gezamenlijke artikelen vormen een stevig fundament voor dit gezamenlijke themanummer van *Groepen* en het *TvP*. Voor *Groepen* hebben we dit nummer aangevuld met drie artikelen die in de afgelopen vijf jaar zijn verschenen in het *TvP*. Artikelen die prikkelen en aanzetten tot nadenken over ons vak, betrekking hebben op de individuele psychotherapie, maar net zo goed of zelfs noodzakelijk zijn om over na te denken als het over groepspsychotherapie gaat.

In het eerste artikel van Janie van Dijk, Anna Bartak en Paul Wijts geven de auteurs hun visie op nut en noodzaak van leertherapie in de opleiding tot KP-PT, een relevant en terugkerend onderwerp van discussie binnen het opleidingsveld van de ggz. Het tweede herplaatste stuk is een artikel van Brechje Dandachi-FitzGerald, Sanne Houben, Henry Otgaar, Marcel van den Hout en Harald Merckelbach, waarin zij de resultaten van een studie onder patiënten presenteren over zelf-gerapporteerde negatieve effecten van psychotherapie. De derde bijdrage uit het *TvP* is een brief van Arnon Grunberg aan behandelaars, waarin hij hulpverleners aanmoedigt te falen.

Naast deze drie opnieuw geplaatste stukken uit het *TvP* is er in dit nummer ook weer een column van Sandra Schruijer waarin zij vanuit de documentaire *The Gullspång Miracle* uit 2023 de verbinding maakt met thema's uit de samenleving.

De bijdrage van collega's Marjolein Koementas-de Vos en Marc Daemen beschrijft hoe groepstherapie een van de oplossingen voor de wachtlijsten in de ggz kan zijn. Het is niet alleen een pleidooi voor het uitbreiden van het groepsaanbod in de ggz maar laat ook zien welke stappen nog gezet moeten wor-

den om dit te realiseren. Een mooie aanvulling op de meer fundamentele bijdragen over groepspsychotherapie van Willem de Haas en van Piet Verhagen en Arnout ter Haar. In deze drie artikelen kan u als lezer de synergie binnen de groepspsychotherapie binnen de NVGP merken.

De redactie van *Groepen* heeft niet alleen hard gewerkt aan het realiseren van dit themanummer. Achter de schermen waren er ook ontwikkelingen. Afgelopen mei heeft de redactie afscheid genomen van Piet Verhagen, een zeer gewaardeerd collega en ervaren redactielid. Hij is bijna 25 jaar lid geweest van de redactie. Sinds 2000 heeft Verhagen met zijn inzet en diverse artikelen een belangrijke bijdrage geleverd aan de inhoud en kwaliteit van *Groepen*. Zijn eerste artikel was een interview met Haim Weinberg in 2002 en hij heeft door de jaren heen diverse nationale en internationale groepstherapeuten geïnterviewd, onder wie Tom Berk, John Schlapobersky en Irvin Yalom. Ook zijn er diverse boekbesprekingen en artikelen verschenen van zijn hand, waarbij zijn kennis en interesses in groepspsychotherapie, psychiatrie, zingeving en spiritualiteit vaak terugkomen. De redactie is hem zeer dankbaar en gaat zijn betrokkenheid, humor en zijn erudiete persoonlijkheid missen. Tegenover het vertrek van Piet Verhagen staat de komst van een nieuw redactielid. Sinds september is Linda de Groot onderdeel van de redactie van *Groepen*. Zij is klinisch psycholoog-psychotherapeut en werkzaam bij Altrecht op de afdeling persoonlijkheidsstoornissen binnen het GIT-PD-team. De Groot is een enthousiaste en gedreven groepstherapeut met een brede ervaring op het gebied van de behandeling van per-

soonlijkeidstoornissen vanuit verschillende referentiekaders. Tevens is zij docent bij de RINO Groep.

Terug naar de synergie tussen beide tijdschriften en domeinen van de psychotherapie. Ter Haar en Verhagen geven in hun bijdrage een mooi voorbeeld hoe de synergie tussen individuele psychotherapie en groepspsychotherapie veel kan opleveren: 'Patiënten die vertellen over hun ervaringen in de groep kunnen een aanzienlijke rol spelen bij de drempelverlaging voor patiënten of individueel georiënteerde therapeuten die nog steeds denken dat een groep minder

te bieden heeft dan een individuele behandeling. Niet het individu is primair, maar de groep.' De omgekeerde weg komt in dit nummer niet aan de orde: hoe in een groepspsychotherapie ook duidelijk kan worden dat er naast of na de groep ook een individuele behandeling nuttig kan zijn. Maar dat is voor een volgend gezamenlijk nummer.

U als lezer kunt in ieder geval profiteren van de synergie door zowel het decembernummer van het *TvP* als *Groepen* te lezen, zodat u zelf de meerwaarde en het positieve effect van de gebundelde krachten kunt ervaren.

Salvatore Vitale en Sjoerd Colijn

Refereren aan:

.....
Vitale, S & Colijn, S. (2024). Synergie. *Groepen. Tijdschrift voor groepsdynamica & groepspsychotherapie*, 19(4), p. 5-8.